



❖ نقش کارآفرینی در توسعه شرکت‌های تعاونی با رویکرد آینده پژوهی		
❖ نوع پژوهش:		
<input type="checkbox"/> توسعه‌ای	<input type="checkbox"/> بنیادی	<input checked="" type="checkbox"/> کاربردی
❖ نوع خروجی حاصل از انجام پژوهش:		
<input type="checkbox"/> سند سیاست‌گذاری	<input type="checkbox"/> گزارش کارشناسی	<input checked="" type="checkbox"/> طرح پژوهشی

لازم به ذکر است در چارچوب پژوهشی مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی، منظور از طرح پژوهشی، سند سیاست‌گذاری و گزارش کارشناسی به شرح ذیل است:

«طرح پژوهشی»

طرح پژوهشی یکی از انواع قالب‌های تولید علمی محسوب می‌شود که منطبق با اصول علمی روش تحقیق انجام می‌شود.

«سند سیاست‌گذاری»

«سند سیاست‌گذاری»، گزارشی کوتاه، بی‌طرفانه و موجز در پاسخ به یک سؤال مشخص یا راجع به یک مسئله خاص است که استاندارد صلاحیت برای تهیه سند سیاست‌گذاری، افراد خبره هستند. این گزارش شامل سه بخش زیر می‌شود: بخش اول که به آن «خلاصه مدیریتی» خواهیم گفت، بر روی جلد گزارش، ضمن بیان مشکل در یک یا دو سطر، به ارائه راهکارهای اجرایی منطقی برای آن در حداکثر نصف صفحه می‌پردازد. بخش دوم که گزارش اصلی را تشکیل می‌دهد و در ۳ تا ۵ صفحه مطابق چارچوب تعیین شده تهیه می‌شود، «پیشنهادات سیاست‌گذاری» نامیده می‌شود. بخش سوم که به تحلیل دقیق موضوع و ارائه اسناد پشتیبان آن می‌پردازد، «یادداشت سیاست‌گذاری» نام دارد. هر یک از این سه بخش برای اهداف خاص و مخاطبان ویژه خود تهیه می‌شوند.

«گزارش کارشناسی»

شامل ارائه یک گزارش کامل در خصوص یک موضوع خاص موردنظر است که به یک فرد مجری با سطح صلاحیت حداقل «محقق» واگذار می‌شود تا حداکثر طی ۳ ماه، گزارش موردنظر را منطبق با فرمت ارائه شده تهیه و ارائه نماید.

«تعریف سطح خرد/متوسط/کلان»

طرح خرد- طرحی است که از حیث مبلغ سه برابر حدنصاب معاملات خرد مؤسسه می‌باشد.

طرح متوسط- طرحی است که از حیث مبلغ از معاملات خرد فراتر بوده و حداکثر ده برابر سقف حدنصاب معاملات خرد مؤسسه می‌باشد.

طرح کلان- طرحی است که از حیث مبلغ از سقف معاملات متوسط فراتر باشد.

❖ توصیف و بیان مسئله:

یکی از اقداماتی که در قرن نوزدهم توسط توده مردم برای مقابله با پیامدهای ناشی از انقلاب صنعتی و حاکمیت سرمایه و سرمایه‌داری بر ارزش‌های انسانی در جهان صورت گرفت، تشکیل تعاونی‌ها بود تا از طریق مشارکت عمومی مردم، موجبات کاهش فقر، بهبود توزیع درآمد، ایجاد خوداشتغالی و افزایش اشتغال‌زایی را در بسیاری از کشورها فراهم آورد. طبق گزارش اتحادیه بین‌المللی تعاون، در سال ۲۰۱۹ بیش از یک میلیارد نفر (۱۲ درصد از مردم جهان) به‌عنوان تعاون‌گر، حداقل در یکی از ۳ میلیون تعاونی در دنیا عضو بودند، تعاونی‌ها برای ۱۰ درصد از جمعیت شاغل جهان، کار و فرصت شغلی ایجاد نموده‌اند و ۳۰۰ تعاونی برتر دنیا گردش مالی بالغ بر ۲۱۸۰ میلیارد دلار آمریکا را به خود اختصاص داده‌اند. این آمارها نشان می‌دهند تعاونی‌ها در رشد و توسعه اقتصادی بسیاری از کشورها نقش مؤثر و پررنگی ایفا می‌کنند.

در ایران نیز با وجود اینکه در قانون اساسی، فرمایشات مقام معظم رهبری و اسناد فرادستی نظام از جمله چشم‌انداز ۲۰ ساله، برنامه چهارم توسعه، سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی و سند ملی تعاون، افق بسیار وسیع و گسترده‌ای را پیش روی بخش تعاون به وجود آورده، اهداف مدنظر برای توسعه بخش تعاون و سهم ۲۵ درصدی این بخش در برنامه پنجم توسعه کشور تاکنون محقق نشده است. همچنین بر اساس آمار منتشره مرکز آمار ایران در خصوص شرکت‌های تعاونی تحت پوشش وزارت تعاون، کار، رفاه اجتماعی از مجموع ۲۲۲ هزار شرکت تعاونی در سال ۱۳۹۹، تنها ۹۶ هزار شرکت تعاونی فعال وجود داشت که با ظرفیت پایین فعالیت می‌کردند.

بنابراین با توجه به اینکه در حال حاضر در راستای سیاست‌های کلی تأمین اجتماعی، اهتمام جدی در بین دستگاه‌های اجرایی در ایجاد اشتغال و رفع بیکاری و حرکت به سمت عدالت محوری به وجود آمده است، ضرورت دارد از ظرفیت‌های بالقوه بخش تعاون در راستای تحقق رشد اقتصادی عادلانه استفاده شایسته‌ای کرد. یکی از رویکردها برای نیل به این هدف، توسعه شرکت‌های تعاونی از طریق کارآفرینی می‌باشد. فعالیت‌های کارآفرینانه با بهره‌گیری از نوآوری و خلاقیت در شرکت‌های تعاونی می‌توانند با ایجاد مزیت رقابتی، زمینه موفقیت این شرکت‌ها را فراهم آورد و یا به عبارتی موتور محرکه توسعه این بخش باشند.

از آنجایی که برای توسعه بخش تعاون بسترهای قانونی مناسبی در کشور وجود دارد و همچنین به‌منظور تشویق کارآفرینان به فعالیت در بخش تعاون از میان انواع شرکت‌های تعاونی، سهامی خاص و یا مسئولیت محدود، تمهیدات نسبتاً مناسبی نظیر رفع موانع فعالیت در همه زیر بخش‌ها، تسهیل فرایند دستیابی به منابع، اطلاعات، فناوری و ارتباطات، تخفیف مالیاتی، اعطای تسهیلات، اولویت در واگذاری سهام بخش دولتی و بنگاه‌های مورد واگذاری به کارآفرینان و ایجاد شهرک‌ها و مجتمع‌های تعاونی و استقرار تعاونی‌های نوپای کارآفرینان در آن‌ها در نظر گرفته شده است. هم‌افزایی نهضت تعاونی با راهبرد توسعه کارآفرینی، سازوکار راهبردی مناسبی برای توسعه بخش تعاون کشور بر پایه کارآفرینی به نظر می‌رسد.

با وجود قدمت بسیار زیاد موضوع تعاون در کشور، پژوهش‌های بسیاری با موضوع بررسی راهبردهای توسعه بخش تعاون به اجرا درآمده است؛ اما آنچه عیان است آنکه تاکنون بخش مهمی از نتایج این پژوهش‌ها عملاً بلااستفاده بوده‌اند. از این رو در خصوص واقع‌گرا بودن بسیاری از راهبردها می‌توان تردید نمود. بسیاری از این راهبردها بدون در نظر گرفتن شرایط واقعی کشور و همچنین عوامل نوظهور در

آینده و بدون درک درستی از عدم قطعیت آینده و سناریوهای ممکن در افق میان‌مدت و بلندمدت طراحی شده‌اند و از همین رو در مواجهه با سناریوهای متفاوت ناکام بوده‌اند.

بر همین مبنا تحقیق حاضر بر آن است در گام نخست، با مطالعه وضعیت گذشته شرکت‌های تعاونی از زمان تصویب قانون بخش تعاون در سال ۱۳۷۰ تاکنون، ضمن آسیب‌شناسی عدم توسعه بخش تعاون به‌خصوص از منظر فعالیت‌های کارآفرینانه، متغیرهای کلیدی تأثیرگذاری که با در نظر گرفتن پیش‌ران‌ها، عدم قطعیت‌ها و عوامل نوظهور، در مسیر توسعه بخش تعاون بر پایه کارآفرینی وجود داشته را تعیین کند. سپس در گام بعدی با شناسایی پیش‌ران‌های کلیدی و عدم قطعیت‌های موجود، سناریوهای محتمل در مسیر تحول شرکت‌های تعاونی بر پایه کارآفرینی، طی پنج و ده سال آینده به‌مثابه دوره‌های کوتاه و میان‌مدت را مورد بررسی قرار داده و با تحلیل این سناریوها، راهبردهای عملیاتی مواجهه سازمان تأمین اجتماعی و وزارت تعاون، کار و امور اجتماعی با هریک از این سناریوها در جهت تحقق سیاست‌های کلی رفاه و تأمین اجتماعی را تدوین نماید.

◀ اهداف موردنظر برای تحقیق:

◀ هدف اصلی

تدوین سناریوهای آینده توسعه شرکت‌های تعاونی بر پایه کارآفرینی در کوتاه و میان‌مدت در ایران.

◀ اهداف فرعی

۱. شناسایی وضعیت گذشته و موجود شرکت‌های تعاونی؛
۲. آسیب‌شناسی و شناخت عوامل مؤثر بر عدم توسعه شرکت‌های تعاونی بر پایه کارآفرینی و پیامدهای این وضعیت؛
۳. شناسایی پیش‌ران‌های کلیدی و عدم قطعیت‌های موجود در مسیر تحول شرکت‌های تعاونی بر پایه کارآفرینی در کوتاه و میان‌مدت در ایران؛
۴. شناسایی سناریوهای محتمل تحول شرکت‌های تعاونی بر پایه کارآفرینی؛ و
۵. دستیابی به راهبردهای مواجهه سازمان تأمین اجتماعی و وزارت تعاون، کار و امور اجتماعی با هریک از سناریوهای ممکن در جهت تحقق سیاست‌های کلی رفاه و تأمین اجتماعی.

زمینه‌های استفاده و کاربرد نتایج تحقیق (کاربست آن در سازمان تأمین اجتماعی یا حوزه رفاه و تأمین اجتماعی):

۱. سازمان تأمین اجتماعی؛
۲. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی؛
۳. بانک توسعه تعاون؛
۴. صندوق سرمایه‌گذاری تعاون؛
۵. وزارت جهاد کشاورزی؛
۶. اتاق تعاون ایران؛
۷. خانه تعاون گران ایرانی؛ و



❖ **محدوده مکانی و محدوده زمانی**

محدوده مکانی: جغرافیایی سرزمینی ایران.
محدوده زمانی:
دوره سی سال گذشته (از زمان تصویب قانون بخش تعاونی در سال ۱۳۷۰) برای تحلیل گذشته‌نگر؛
دوره پنج سال آینده برای تحلیل آینده کوتاه‌مدت؛ و
دوره ده سال آینده برای تحلیل آینده میان‌مدت

❖ **شرح خدمات مورد انتظار:**

۱. تحلیل وضعیت گذشته شرکت‌های تعاونی در ۳۰ سال اخیر؛
۲. تحلیل وضعیت موجود شرکت‌های تعاونی؛
۳. آسیب‌شناسی عوامل مؤثر بر عدم توسعه شرکت‌های تعاونی بر پایه کارآفرینی و پیامدهای این وضعیت؛
۴. تحلیل پیشران‌های کلیدی و عدم قطعیت‌های موجود در مسیر تحول شرکت‌های تعاونی بر پایه کارآفرینی در کوتاه و میان‌مدت در ایران؛
۵. تحلیل سناریوهای محتمل تحول شرکت‌های تعاونی بر پایه کارآفرینی؛ و
۶. تدوین راهبردهای مواجهه سازمان تأمین اجتماعی و وزارت تعاون، کار و امور اجتماعی با هریک از سناریوهای ممکن در جهت تحقق سیاست‌های کلی رفاه و تأمین اجتماعی.

❖ **خروجی‌های مورد انتظار:**

۱. گزارش کارشناسی
۲. مقاله
۳. سند سیاستی

❖ **محدودیت‌ها و موانع احتمالی پیش رو:**

-۱

-۲

...



وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

کد سند:
شماره ویرایش:

❖ مدت زمان محدودی اجرای پروژه (ماه):

۹ ماه

❖ سطح موردنظر برای اجرای طرح:

خرد متوسط کلان